

שאלות הנוגעות לחורף - שיעור 335

I. לצאת בבתי ידים בשבת מותר ויש מחמירים בלא תפירה או קשירה מע"ש וראוי לחוש לדבריהם (ש"ח - ל"ז) ובעל נפש צריך להחמיר (מ"ב סקמ"ח)

(א) אמנם הט"ז (ש"ח - כ"ו) פריך דאם תלויים ע"י תפירה או קשירה ולא היו על ידיו הוי כמשא ולא בטל והגר"א ג"כ הקשה דחשיב ולא בטל איברא הא"ר (ש"ח - ס"ז) מתרץ דאפילו הכי נחשב בבתי ידים ארוכים ובטל והתוספות שבת מתרץ דחשיב כלאחר יד אם תלויים ואינם אלא מדרבנן (והט"ז והגר"א לא ניתא להם לתרץ כן ואבאר) והנפק"מ ביניהם אם יוצא במחוכרים ותלויים דלהא"ר מותר ולהתוספות שבת אסור מדרבנן ועוד נפק"מ אם מחוכרים להבגד למעלה על משיחה ארוכה ואינם מחוכרים לבית יד דלהא"ר יהיו אסורים ולהתוספות שבת יהיו מותרים אם לבושים ואפשר דאפילו בתלויים אם דרכו בכך כל השבוע מותר וצ"ע ועיין בערוך השלחן (ש"ח - ק"ה) דאם הקור גדול יש להתיר בפשיטות (ספר רבתי לשבת זף ס"ג) אם לבוש על ידיו

(ב) בתי אזנים מותר לצאת בהם (כ) דאם צריך למשמש אין צריך ליטלו משם רק מגביה קצת ועדיין על הראש (כ) ועוד אין צריך להחמיר יותר ממה שכתבו האחרונים בפירוש וגם כן לנשים אין צריך להחמיר

II. מותר לצאת בעת הגליד ב' icebreakers שמהדקים ע"י רצועות ע"ג המנועל דהט"ז מתיר לצאת במקל בידו וגם להחולקים עליו אפשר להתיר משום שמהודק להמנועל ודרכו בכך נקרא משמש לבגדו וכבגדו דמי

III. אם יש איסור מוקצה על השלג שנפל מערב שבת

(א) עיין שבת (ל"ב:) אין מרזקין את השלג בשביל שיזוכו מימיו משמע משום דאין על שלג שנפל מע"ש שם מוקצה. ולכן מותר ליתן כלי תחת הדלף בשבת (של"ח - ח) וכ"כ המ"ב (של"ח - סק"ל) דאין על המטר היורד שם מוקצה או נולד וגם אם הוא ראוי רק לשתיית בהמה

(ב) החתם סופר (סימן פ"ט) הניח בצ"ע אם מותר לטלטל שברי הקרח שבכלי לאחר ששברם משום שברי כלים שנשברו בשבת אבל שלג מותר לטלטל אפילו לדעת החת"ס משום דלא שייך הטעם דשברי כלים וכן כתב השו"ת מאמר מרדכי (סימן 3)

IV. אם יש איסור נולד על השלג שנפל בשבת

(א) עיין בתוספות (רי"ב צ"ה ד"ה "קס"ד") אמנם לפי מסקנת הגמרא (עירונין מ"ו) דאמרין מיא בעבים מינד נידידי היו המים בעולם ולא הוה מוקצה או נולד אמנם הפמ"ג (נפתיסה כוללת דיני מוקצה להלכות יו"ט ח"ט כ"ט) סבר דאסור משום נולד אם נפל בשבת וצ"ע ג

(ב) עיין בשמירת שבת כהלכתה (ט"ז הערה ק"י) דידוע שהשלג נעשה רק סמוך לירידת הגשם על האדמה ונמצא שלא היה כלל מאתמול ואפ"ה מבואר דאין זה חשיב נולד ועיין שם (פרק י - הערה י"ד) דלא אסור נולד אלא בנשתנה למעליותא משלג למים ולא להיפך משום דנשתנה לגריעותא ממים לקרח ולכן מותר לעשות קרח ממים בשבת ויום טוב (לשיטתו)

(ג) וי"א דר' משה פיינשטיין סבר דבזמן הזה דאין שימוש לשלג והוא מוקצה (אג"מ ה - כ"ז - ל"ז) וע"ע בספר הלכות שבת (דף 120 הערה של"ח)

V. אם יש איסור בעשיית כדור שלג ואיש שלג בשבת

(א) עיין בשש"כ (ט"ז - מ"ד) דאסור לעשות כדורי שלג או בובות שלג snowmen בשבת אבל השלג עצמו אינו מוקצה וראיתו מהרמב"ם (פ"ז שבת - ו) דכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד דומה לבנין ואפשר משום זה יש לאסור לזרוקו אפילו אם נעשה מע"ש משום איסור סותר

(ב) עיין בשש"כ (פרק י"ח - הערה ל"ג) שכתב בשם הגרשז"א בענין אכילת גבינה בשבת

דכיון שעיקר מטרת בנין הגבינה הוא רק לסותרה ולאוכלה אילו לא היה אפשר לאוכלה לא היה בונה כלל את הגבינה ולכן אין בחתיכתה ובאכילתה משום סתירה וכ"ש שאין לחשוש ככדור שלג משום סותר ועוד דבגבינה דרך אכילתה בכך ונפ"מ לענין זריקת הכדור שלג

ג) עיין בספר תהלה לדוד (שי"ט - ב) דבגבינה כיון דלא משכחת סותר ע"מ לכנות דא"א לעשותו אחר הסתירה גוף אחד להכי אף רבנן לא גזרו וה"ה בנידן דידן והפני יהושע (צ"ה י"ד) מתרץ דדוקא במגבן לאוצר ליכש ולהצניע לימים רבים אבל ע"מ לאכול לאלתר לא שייך בנין כלל ואפשר לפי זה אין להתיר עשיית כדור שלג והשכינת השבת (כללי מלאכה שנת דף י"ג ד"ה "זהה צסוף") מתרץ בשבירת הגבינה אין בו אומנות ודקדוק ולא עדיף מעץ ושאר תלוש ולכן יש להתיר הכדור שלג

ד) עיין בשו"ת באר משה (ו - ב) דלעשות כדור שלג בשבת ודאי אסור דהלא בלא ריסוק א"א לעשותו (ש"כ - י"ה) אבל אין לאסור משום בונה דהולך ואזיל בין יום ולילה ועוד אין כוונתו אלא לשחוק ותחלת עשייתו נעשה שלא להתקיים כלל (כמו משחקי קטנים - Lego) ולעשות בוכות שלג או צורות שונות ודאי אסור אבל לילדים קטנים אין להחמיר בכדור שלג ע"ש

VI. אם יכול לדרוס שלג ברגליו כדי למוליך דרך לאחרים - עיין בשו"ע (ש"כ - י"ג) דהדורס שלג ברגליו ואינו חושש ואף אם השלג נימוח עי"ז לית לן בה כיון דהוא אינו מתכוון לזה והט"ז כתב דכיון שהוא דבר שא"א ליהדר בזה לא גזרו ביה וע"ע במ"ב (ש"כ - סק"ג) שכתב בשם המג"א דאסור להשתין על טיט משום לש ואפילו הוא בר גיבול וגם פסיק רישא דלא נוחא ליה אמנם הבית מאיר מתיר מטעם זה אבל כל זה משום דאינו מתכוון לריסוק או לרישום ברגליו ולעשות דרך למי שהולך אחריו וע"ע (ש"כ - י"ד) דהר"מ מרוטנבורג התיר להטיל מי רגלים בשלג והרא"ש היה נזהר ולא דומה לדריסת השלג דשם א"א להזהר בזה אבל הכא בדרך כלל אפשר לשהות

VII. פיזור מלח על גבי קרח שבמדרגות וכדומה - עיין בשו"ת מחזה אליהו (ס"ב) שכתב דלדעת הרמב"ם (כ"ה - י"ג) ורש"י (י"ב) דדוקא מרסק בידים אסור אבל ריסוק ממילא מותר וגם לדעת בעל התרומות יש להתיר משום ג' טעמים (ג) דלדעת הרמ"א (שי"ח - ט"ז) במקום צורך גדול יש להתיר (ד) דלדעת הפמ"ג בראש יוסף (ש"ה - י"ב) ששיטת התרומות הוא שאם המניח ברד כנגד החמה ואין בדעתו לטלטלו כלל בשבת אין בהנחה זו שום איסור רק בטלטול אחר שנמס יש איסור (ה) אין המים הנמס עומד וניכר אלא נבלע בתוך השלג והוי כנותן שלג וברד לתוך כוס ומותר ולכאורה זה רק גרם מוליד ודומה להשו"ע (שי"ח - ט"ז) ובמקום צורך פסק הרמ"א דאין להחמיר

VIII. אם יש להתיר לפנות שלג על ידי נכרי - עיין בשו"ת משנה הלכות (ד - מ"ה) דצריך לומר לנכרי שלא ינקה אלא עד ד' אמות ואם יעשה הנכרי מעצמו יותר מד"א אדעתא דנפשיה עביד ועוד כתב דהמדחה שלג ברגליו פחות מד"א אין מוחזין ועיין לעיל (VI)

IX. אם יש לנקה קרח ע"י ישראל אם יש חשש סכנה - עיין בשו"ע (ש"ד - כ"ז) דגחלת המונחת במקום שרבים ניזוקים בה יכול לכבותה אפילו אם היא של עץ דהלכתה כרבי שמעון דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור וכן קוץ המונח ברה"ר מותר לטלטלו פחות פחות מד' אמות ובכרמלית מותר לטלטלו להדיא משום דחיישינן שמא יזוקו בו רבים (ש"ח - י"ח) וכן זכוכית שנשברה על השלחן או במקום שהולכין מותר לטלטל השברים כדי לפנותן שלא יזוקו בהם (רמ"א ש"ח - ו) ומ"מ איני יודע מי שמתיר לנקה קרח ברה"ר ע"י ישראל אפשר מטעם זלזול שבת וצ"ע

X. אין ללבוש פלעסטיק ע"ג מנעלים כדי להקל הלבשת הערדליים על המנעלים ולצאת בו ואע"ג דאיתא צסימן ש"ג סעיף ט"ו דיוצאין במוך שנותנין בסנדל שאני התם שהמוך משמש לרגלי אדם בעת הילוכו משא"כ בהפלעסטיק הנ"ל ודומה להוצאת shoehorn במנעל וגרוע מזה שדרכו בכך בחול ויש חשש איסור תורה ואם הפלעסטיק משמש לרגלו אולי יש להתיר וכן הסכים לי רב דוד פיינשטיין ואכמ"ל